СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

—ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I

Рік LIII. Ч. 69. Ню Йорк і Джерзі Сити, субота, 7. квітня 1945. No. 69. New York and Jersey City, Saturday, April 7, 1945. Vol. LIII.

... Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America,
... за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

СОВЄТИ ВИПОВІЛИ ЯПОНІЇ ДОГОВІР ПРО НЕНАПАД

Московське радіо проголосило, що дня 5. квітня совєтський комісар заграничних справ Молотов приняв на авдієнції японського амбасадора Сато і заявив йому, що зайшли радикальні зміни від того часу, як СССР заключив з Японією невтральностевий договір, 13. квітня 1941 року. Японія, казав він далі, помагала свому союзникові Німеччині, що напала на Совєти, як і пішла війною проти Злучених Держав і Великої Британії, союзників СССР. У таких обставинах, казав Молотов, договір про невтральність стратив усяке значення.

Совєти виповіли його згідно з арт. 3 договору.

У Вашингтоні та Лондоні викликав поступок Совєтів велике вдоволення. Хоч договір повинен би формально існувати ще рік, то в таке ніхто тепер не вірить. Припускають, що сама Японія нападе на Совєти. У всякому випадку Москва дала виразно до пізнання, що Японія є для неї вже тепер у ворожому, воєнному таборі. Теж кажуть, що отсей крок Совєтів є звязаний тісно з рішеннями, що запали в часі Кримської Конференції.

„ЧИ МОЖЕ БУТИ ЩО ПІДЛІЙШОГО?"

Так запитують большевицькі У. Щ. Вісті з 5. квітня б. р. і пишуть ось що:

„В біблії говориться про сатану, який намагається спокусити Христа й манив його різними вигадками. Та Христос відповів: Проч сатано! Час, щоб і деякі американські українці відповіли націоналістичним опирам: Проч сатано!"

Як бачимо, то згідно з новим курсом, подиктованим з Москви, наші комуністи-безбожники вже і на біблію, і Христа, і сатану покликуються, щоб дібратись до душі віруючих американських українців. Хитрий то цей диявол, хитрий! А про його способи деморалізовання українського життя та нищення усякої вільної української думки таки можна правдиво сказати, що підлішого від цього, що його він вживає при допомозі У. Щ. Вістей, таки бути не може.

„УКРАЇНСЬКИЙ МУДРЕЦЬ"

Це поема про славного українського фільософа-містика, Григорія Сковороду, яку написав О. Івах. Видано українською мовою в Винніпеґу видавничою спілкою „Колчюр енд Едюкейшен". Сторін 16 великої вісімки.

УКРАЇНСЬКІ ТРІЙНЯТА

„Бінґгемптон Сон" помістив фотографію громадян Чебиняків, як держать на руках троє дітей, мати двоє, а батько третє з трійнят. Біля них є український місцевий священик, о. Петро Гевко ЧСВВ, що хрестив трійнята при участи понад 400 осіб. Це були перші хрестини в новій парохії.

ПОПУТЧИКИ" ЧИ ПРОСТО „ЗРАДНИКИ"

„Нови Сьвят" домить собі голову, яким то польським словом заступити російське слово „попутчики", що відповідає англійському „фелов травелер", якого то слова вживають для різного роду комуністичних агентів чи пропаґандистів. Каже, що хтось піддав, щоб замісць цього слова вживати слова „зрадник", а буде ясніше і простіще, тай не треба буде вживати чужого слова.

СМІХ І ПРАВДА

„Американскій Русскій Вѣстник", орган „Соединенія", не має у ті часи нічого іншого до роботи, як протестувати далі проти того, щоб не називати Підкарпатської Руси Україною. Та найдурніше тут те, що атака звернена проти чехословацького президента Бенеша, якому приписується, що то він форсував і форсує українську назву. Чи не подуріли люди? Ще пишуть, що Бенеш усунув д-ра. Павла Ціберє з ради тому, що той противився заміні „Русь" на „Україна", а наставив представником Закарпаття Івана Петрущака, що зараз змінив назву „Підкарпатської Руси" на „Підкарпатську Україну".

ЮВИЛЕЙ

„Новое Русское Слово" в Ню Йорку обходило в березні 35-ліття свого істнування. В статті зприводу ювилею читаємо таке: „Новое Русское Слово — ґазета поступова і демократична. Диктатури ми не признаємо і в неї не віримо. Ми тішимося успіхами Росії, але не вважаємо, що вони усе виправдують". Часопис цей, що повів був від появи ґітлеризму завзяту з ним боротьбу, доражує Росії брати приклад з Злучених Держав, що зорґанізували велитенську воєнну силу і допомогу своїм союзникам, як і виявили великі успіхи в боротьбі на різних воєнних фронтах і „доконали того всього при цілковитім задержанню нашого демократичного ладу і горожанських свобід".

БРИТАНІЯ НЕ ОБОВЯЗАЛАСЬ БОРОНИТИ ПОЛЬЩІ ПЕРЕД СОВЄТАМИ

ОДЕСЬКА ПРИСТАНЬ

Буде відбудована аж в 1947 році до того ступня, що оборот товарами дійде до висоти з найкращих давних часів.

ЩЕ НЕ УДОСТОЇЛИСЬ...

„Новая Заря" подає інтервю з православним єпископом Алексієм, що то їздив з Америки до Москви на вибір патріярха, а тепер вернув назад до Америки. Єп. Алексій заявив, що „релігія тепер у Совєтській Росії цілком свобідна", та що „між церквою і державою якнайкраще відношення". Каже, що розцілувався з патріярхом і „митрополитом Іоанном, екзархом України". Тільки, як його запитали, чи правив разом з патріярхом Алексієм богослужбу, еп. Алексій відповів, що їх, себто делеґатів з Америки, не запросили до відправи. А це означає, що в Москві ще далі вважають православних священиків та архієреїв Американської Митрополичої Округи в Америці за таких, що їм „заборонено правити". Як відомо, Москва домагається, щоби заки відносини направляться, усі православні священики присягнули, що не будуть у церкві на проповідях критикувати Совєти.

ЗГИНУЛО ДВА МІЛІОНИ ЖИДІВ

Це на землях, що є тепер під владою Совєтів, а які були передше під націстівською владою. Таке подає Жидівська Телеґрафічна Аґенція з Москви, кажучи, що це відноситься до України, Білорусі, частини РССР, Прибалтику, Басарабії та Буковини.

З ПАТРІОТИЗМУ ЛИТОВЦІВ

К. В. подає до „Свободи", з Філядельфії, що американські литовці висилають свою делеґацію до Сан Франсиско, щоб там обороняти справу Литви. Та так склалось, що філядельфійсько-литовський громадянин Антанас Канюшіс, що призначений на делеґата, не може їхати. Зате він оплатив з своєї кишені всі кошти подорожі й побуту в Сан Франсиско для другого делеґата, що поїде на його місце. Знов Видієм Пашал Пошка, визначний литовський бизнесмен, хоч ніяк не може покидати бизнесу, таки рішився поїхати до Сан Франсиска як заступник предсідника литовської делеґації, щоб, як каже, старатись помогти Литві — „батьківщині його родичів".

Британський уряд проголосив тайний документ, доданий до британсько-польського договору з 1939 року, з якого виходить, що Британія зобовязалась боронити Польщу проти „німецької агресії", але не проти Совєтів. Це оголошено на доказ, що Британія не „зрадила" Польщу, як це дехто голосить.

КОМАНДАНТИ НА ПАЦИФІКУ

Начальна Воєнна Команда проголосила, що на цілому Пацифіку буде двох головних командантів: Дня армії ґен. Доґлес МекАртур, а для фльоти адмірал Честер В. Нимиц.

ЗГАДУЮТЬ ЗА ІГОРА ГРАБАРЯ

Совєтські джерела подають про поворот славної Третяковської Ґалерії Образів з глибини Росії до Москви. В тій ґалерії находяться, між іншим, образи славного українського маляра Репіна.

Ось ту ґалерію тепер направляють, а надзір над перебудовою має академик Ігор Грабар, російський маляр і професор мистецтва.

До цеї новинки додамо, що це мова про сина Ольги Грабар, родом з Карпатської України, що в 1881 році відіграла головну ролю у москвофільськім процесі за державну зраду. Її тоді звільнено. Його батько Емануїл, був адвокатом і послом до парляменту в Будапешті. Переслідуваний мадярами втік до Росії. Сам Ігор Грабар, вихований в Росії, є автором праці про російське мистецтво. У своїх спогадах, виданих за совєтської влади, згадує за свій родовід і за те, з якого він є властиво роду. В книжці „Ігор Емануїлович Грабар", що появилась російською мовою в Москві в 1937 році, знаходимо на стороні 15 таке його виясненя:

„Німці віддавна називають руське населення Угорщини „русинами" або „рутенами", поляки і українці вважають його „чистокровно українським" та наші батьки і діди рішучо тому заперечували, вважаючи себе корено русскими. Не маючи ніякого спеціяльного лінгвістичного знання, я не можу визнатись у тому питанню, але мова угро-русских селян близька до української. В моїй памяти заховались окремі слова і фрази з розмов і співу пісень, що я їх чув у ранньому дитинстві в сільській церкві: Всі вони нагадують українську мову. Особливо добре памятаю церковне „Господи помилуй".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ДИЛЄТАНТИЗМ І ОТАМАНЩИНА, ЧИ ЩОСЬ ГІРШЕ

Редакція „Свободи" одержала копію меморандума в справі східних границь Польщі, висланого до департаменту стейту і преси, як і сенаторам та членам американської делєгації на міжнародню конференцію в Сан Франсиско. Таке надіслав нам о. д-р Володимир Клодницький, якого підпис видніє як одинокий під згаданим меморіялом. Цей меморіял вислано від імени Українсько-Американської Ситизенської Ліґи Стейту Ню Джерзі, Інк. (675 Савт 19 вулиця, Нюарк, Н. Дж.)

Також одержали ми копію листа, підписаного о. Клодницьким, а висланого до сенатора Артура Д. Вандерберґа, в якому кажеться, що це висилає меморандум „републиканська орґанізація, що складається з осіб, що вийшли з країв, які обняті рішенням в Ялті", та що ці особи „як західні українці і сусіди поляків знають справу з першої руки". Рішення в Ялті, пишеться далі, „дотикають також народу України", а це меморандум, що його висилається, має допомогти сенаторови „сформувати собі справедливий осуд".

В самому меморандумі звертається спершу увагу на „різного роду дилетантів", що то забирають голос у справах східних границь Польщі. Потім переходить меморіял до „фактів", які мають переконати сенатора та інших про дійсний стан.

Тими „фактами" є кілька подій з історії України, що подані дійсно по дилетантськи — без точних дат і назв — і мають виказати, що Львів та західно-українські землі є українськими і належать до України. Та неточности можна би ще простити, беручи під увагу, що от люди бажали доконче щось доброго зробити. Та попри дилетантизм є в меморіялі щось далеко гірше. Бо ото о. д-р Клодницький, пишучи в меморандумі про „Українську Демократичну Республику", себто про Українську Народню Республику, піддає департаментови стейту та іншим таку думку, що „Теперішня Українська Советська Республика походить у простій лінії від тої Української Демократичної Республики з 1917—1920 та є її неперерваним продовженням".

Ось таке твердження вже не є звичайним дилєтантством, звичайною недбайливістю і поверховністю в трактуванню великої справи. Це є звичайне фальшування українських історичних подій і самої боротьби українського народу за самостійну і незалежну Україну. Бож історичну боротьбу України за своє право на свобідне життя репрезентувала в Києві Українська Центральна Рада, яка одначе не мала нічого спільного з тим „українським урядом", що повстав з ласки Москви в Харкові і пішов до боротьби проти У. Н. Р. Ось тому тільки Українська Народня Республика була і далі є продовженням правдивої української державности і самостійности, бо вона повстала з волі й ідеалу самого українського народу. І таке саме треба сказати про Західну Область Української Народньої Республики, що удержавила і усамостійнила себе у Львові. Знов день 22. січня 1919 року це найвищий вислів державного ідеалу, себто злуки і соборности обидвох тих державних українських тіл в одно тіло: державне, самостійне, соборне, народоправне. Ось те тіло зістало розшарпане чужинецькою грубою силою: головно російською і польською. Тому, хоч були українці послами в польськім соймі у Варшаві, Польська Річ Посполита не була ніяким продовженням Західно-Української Народньої Республики, а була тільки загарбником українських земель. Тому і напад Російської Советської Соціялістичної Республики на територію Української Народньої Республики і загарбання цеї території та насадження на ній нею встановленої влади не є ніяким продовженням Української Народньої Республики, ні її влади, що походила з волі українського народу.

Тому, що меморандум о. Клодницького гостро клеймить польське насильство, а ні словом не згадує за російсько-советське насильство над Україною, є воно фальшованням історії України й її визвольних змагань, звернених як проти Польщі так і Росії. Це ставить меморандум у такому світлі, що воно є вправді проти „польських агресорів", а за Лінію Курзона, але рівночасно притакує тому політичному положенню, яке є тепер в Україні. А далі, що ще гірше, що теперішній стан це свого роду природний стан, що є безпосереднім і безперервним продовженням того стану, коли український нарід крівавився на всіх фронтах обороняючи рідну владу на рідних землях та ідеал нації: від нікого незалежну, вільну, соборну і народоправну Україну.

Ми хотілиб дуже вірити, що отсе меморандум є тільки виявом дилетантизму і отаманії. Та його зміст вказує таки на щось інше... Не знаємо, як далеко зайде о. Клодницький, вступивши на отсей комунофільський шлях. Може присяде, як присів ксьондз Орлеманьскі. Тому здержуємось з дальшими коментарями, а тільки видвигаємо публично ту шкоду, яку о. Клодницький уже зробив українській визвольній справі своїм нерозумним меморіялом, що вдарив слушно „польських агресорів", але заразом сфальшував українську визвольну боротьбу за незалежну Україну в такий спосіб, що поминув „російських агресорів", допомагаючи їм таким чином далі панувати над українським народом.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В ЕВРОПІ

З відомостей, які надходять з Парижа, виходить, що Володимир Винниченко, письменник і свого часу політик, живе в Франції.

„Обєднання українських робітників у Франції" — це назва української секції французької Конфедерації Християнських Працівників. Створено її стараннями о. мітрата Перідона, пароха укр. кат. церкви в Парижі. Генеральним секретарем секції є покищо Іван Попович, а духовним асистентом о. Іван Леськович. Секція видає часопис „Українець у Франції".

Цей часопис подав, що на еміграції в Европі находиться Холмський та Підляшський православний український митрополит Іляріон, себто б. професор І. Огієнко, луцький митрополит Полікарп та варшавський Діонізій.

РОСІЙСЬКА МОВА — ОБОВЯЗКОВА Й СПІЛЬНА ДЛЯ ВСІХ СЛОВЯН

Н. Вакар пише в нюйорській російській ґазеті „Новое Русское Слово" про „четвертий всесловянський зїзд", що відбувся в Софії, столиці Болгарії. Інші такі зїзди відбулися у Москві.

Вакар тої думки, що допера цей конґрес готов стати „історичним". А це тому, що на внесення екзарха болгарської церкви, митрополита Стефана, принято на тому конґресі одноголосно резолюцію, якою визнано конечну потребу не тільки з політичного і міжнародного становища, але й з морального, щоби „братнє обєднання словян визнало російську мову обовязковою, загальною мовою для всіх словян не тільки в офіційних зносинах, але також і в щоденному життю".

Ось таким чином, пише Вакар, зачинає здійснюватись давня мрія про „спільну словянську мову". Або, як говорив болгарський митрополит, здійснюється те, щоби: „Була спільна мова, при помочі якої словяни моглиб взаїмно порозуміватись, яка їх звязалаб докупи і представляла їх як одно тіло, та якою вони звертались би до зовнішнього світу".

На зїзді були представники Советів, люблинських поляків, два ґенерали і пять членів югославянського уряду Тіта і т. п.

Як видно з сказаного і як це підкреслює Вакар, тут уже не мова про російську мову як офіційну в урядових установах чи в міжнаціональних зносинах між словянами, чи про мову, що обовязувалаб в школі, але вже про таку, що її треба кожному словянинови вживати навіть у його приватному життю, в родині, в рідній хаті, в розмові з дітьми і т. п.